

Policy brief: MVO en transparantie in de Financiële Sector

Bestemd voor: Leden Algemene Kamercommissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BuHaOs)
Van: Eerlijke Bankwijzer
Aanleiding: AO, MVO en Bangladesh, 19 september 2013
Datum: September, 2013
Contact: Peter Ras (Oxfam Novib), Projectleider Eerlijke Bankwijzer, mob: 06 23300110

Aanleiding

Op 19 september spreekt de commissie BuHaOs met minister Ploumen o.a. over de beleidsnota “Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Loont”. In deze policy brief reageert de Eerlijke Bankwijzer¹ op de plannen van de ministers Kamp en Ploumen. Onze aandacht gaat daarbij vooral uit naar MVO in relatie tot de financiële sector.

Beleidsbrief heeft geen aandacht voor (transparantie in) de financiële sector

In de beleidsbrief “Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Loont” geven de ministers Ploumen en Kamp aan dat de regering bedrijven wil aanspreken om hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen. Minister Ploumen beschouwt transparantie als een van de wezenlijke elementen van MVO en de beleidsbrief stelt dan ook dat het bevorderen van transparantie tot één van de taken van de overheid behoort. Voorts zijn de ministers voornemens in relatie tot de transparantiebenchmark aandacht te vragen voor de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen.

De Eerlijke Bankwijzer verwelkomt deze inzet, maar zou graag zien dat de regering expliciet aandacht besteedt aan de financiële sector, in het bijzonder aan het bevorderen van transparantie binnen deze sector. De beleidsbrief noemt echter de financiële sector in het geheel niet. Dit is een gemiste kans. Vanwege de schaalgrootte; de verwevenheid met internationale handels- en productieketens; en de (potentiële) impact op ontwikkelingslanden, fragiele staten en bijvoorbeeld klimaat verdient de financiële sector meer aandacht in het beleid van de ministers. De financiële sector is in veel gevallen een onmisbare schakel in internationale handels- en productieketens. De Eerlijke Bankwijzer pleit er daarom voor om de financiële sector op te nemen in het nieuwe sector-risicobeleid, teneinde de specifieke duurzaamheidsissues binnen deze sector (inclusief ketens) aan te pakken en verduurzaming en transparantie in de financiële sector te bevorderen.

De kabinetsvisie Nederlandse banken (23 augustus 2013) besteedt wel een aparte paragraaf aan het belang van een “transparante sector; de klant centraal”. Helaas blijkt deze paragraaf in zijn uitwerking vooral te gaan over het risico dat individuele klanten lopen bij het maken van hun keuze voor financiële producten. Ook hier is geen aandacht voor transparantie over leningen en andere investeringen van banken – de voor de samenleving meest ingrijpende activiteiten van banken.

¹ De initiatiefnemers van de Eerlijke Bankwijzer zijn FNV, Oxfam Novib, Amnesty International, Dierenbescherming, Milieudefensie en IKV Pax Christi. De doelstelling wordt tevens ondersteund door 15 grote maatschappelijke organisaties en netwerken, waaronder Cordaid, WSPA, ICCO, CNV, Woonbond en de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO). De initiatiefnemers spannen zich in om partners in onder meer opkomende economieën te ondersteunen om eveneens publieksbenchmarks ter stimulering van duurzaam investeringsbeleid van bankgroepen op te zetten. In Brazilië is reeds een ‘Fair Bank Guide’ operationeel, diverse andere landen volgen mogelijk in het komende jaar.

Belang financiële sector voor risico-sectoren aanpak

Nederland kent een grote financiële sector. ING behoort tot de top-20 en de Rabobank in de top-30 van grootste banken wereldwijd. De Rabobank is daarnaast één van de grootste agri-food banken ter wereld. Daarnaast behoren ook twee Nederlandse pensioenfondsen tot de top-20 van grootste pensioenbeheerders ter wereld: ABP staat op plaats drie en Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW) op plaats dertien. Nederlandse financiële instellingen investeren grootschalig in tal van ketens en/of sectoren met een hoog risicoprofiel op duurzaamheid, waaronder *commodities* als cacao (bijvoorbeeld ABN Amro) alsmede *extractives*.

Banken spelen als kapitaalverstrekkers een belangrijke rol in vrijwel alle economische sectoren en hebben invloed op, en een zekere mate van verantwoordelijkheid voor, de impact van al die economische activiteiten op milieu, dierenwelzijn, *human security* en mensenrechten. Het is van belang dat banken (en andere financiële instellingen) het publiek informeren over hun eigen activiteiten én over de bedrijfsactiviteiten, projecten en overheden waarin zij investeren. Dergelijke transparantie biedt de mogelijkheid om erop toe te zien dat investeringen niet ten koste gaan van mens en milieu, maar juist bijdragen aan een duurzame, rechtvaardige en vreedzame samenleving. In Nederland, maar ook in bijvoorbeeld ontwikkelingslanden, fragiele staten en opkomende economieën.

Nederlandse financiële instellingen, waaronder bankgroepen, kunnen via een goed investeringsbeleid en effectieve toepassing hiervan (door middel van screening van bedrijven, monitoring, engagement, afspraken in leningcontracten, stemgedrag op aandeelhoudersvergaderingen, uitsluitingbeleid etc.) een zeer positieve rol spelen in het bevorderen van MVO in binnen- en buitenland. Hierbij valt te denken aan aspecten als leefbaar loon, het lokaal betalen van belastingen, terugdringing van afval, vermindering van de klimaatvoetafdruk van bedrijven, het tegengaan van discriminatie en het voorkomen van mensenrechtenschendingen. Sinds haar oprichting heeft de Eerlijke Bankwijzer gezien dat de geselecteerde banken bereid zijn concrete stappen te zetten ter verbetering van hun maatschappelijk beleid. Er zijn echter wel grote verschillen tussen Nederlandse bankgroepen waarneembaar in tempo, ambitie en implementatie van hun MVO-beleid.²

Volgens de beleidsbrief van de ministers doet het Nederlands bedrijfsleven het op het gebied van transparantie goed in internationale vergelijkingen. Echter, uit praktijkonderzoeken van de Eerlijke Bankwijzer blijkt dat er voor met name de financiële sector nog grote uitdagingen liggen op het gebied van uitvoering van beleid, alsmede transparantie over beleid en investeringen.³ Met name moet worden geconstateerd dat Nederlandse financiële instellingen geen informatie verschaffen over de belangrijkste indicatoren die zijn opgenomen in het Financial Services Sector Supplement van het Global Reporting Initiative: FS6 (uitsplitsing van investeringen naar regio en sector) en FS10 (het aantal bedrijven waarin wordt geïnvesteerd en waarmee een dialoog wordt onderhouden over sociale en milieu issues). Ook de Transparantiebenchmark heeft hier tot op heden geen verandering in te weeg gebracht. In de annex treft u een kort overzicht aan van onze bevindingen over de mate van transparantie van Nederlandse bankgroepen over hun investeringen en de toepassing van hun duurzaamheidsbeleid.

² Eerlijke Bankwijzer, 'Onderzoeksresultaten van 4 jaar Eerlijke Bankwijzer', 25 april 2013. Beschikbaar op: http://www.eerlijkebankwijzer.nl/media/25255/onderzoeksresultaten_van_vier_jaar_eerlijke_bankwijzer_250413_def.pdf.

³ Eerlijke Bankwijzer, 'Praktijkonderzoek Transparantie', 23 september 2011. Beschikbaar op: http://www.eerlijkebankwijzer.nl/media/4946/2011-09_praktijkonderzoek_transparantie.pdf. Dit onderzoek zal a.s. november worden herhaald.

Aanbevelingen

De Eerlijke Bankwijzer streeft naar ontwikkeling en implementatie van goed duurzaamheidsbeleid door alle Nederlandse banken, door het informeren van de consument. We streven naar een 'race to the top' op duurzaamheidsgebied: banken die elkaar beconcurreren om steeds duurzamer te investeren. Deze strategie werkt tot op zekere hoogte. De belangrijkste beperking ligt in het feit dat consumenten, bankklanten, vanwege de weigering van de meeste banken om transparanter te worden over hun investeringen, niet weten waarin hun eigen bank investeert. De consument kan zijn rol pas optimaal spelen als er openheid bestaat over de investeringskeuzes die financiële instellingen maken. De overheid heeft - zoals wordt gesteld in de MVO beleidsnota - een rol om die transparantie te bevorderen. De Eerlijke Bankwijzer beveelt derhalve de Kamercommissie BuHaOs aan om de regering te vragen om:

- De financiële sector expliciet een plek te geven in het nieuwe sector risico beleid, teneinde de specifieke rol van deze sector ten aanzien van duurzame ontwikkeling in binnen- en buitenland de aandacht geven die zij verdient en verdere verduurzaming en grotere openheid van de financiële sector te bevorderen. Dit kan door de financiële sector zelfstandig als sector in het sectorrisicobeleid op te nemen. Het kan ook door de financiële sector als specifiek onderdeel van de keten in andere risico-sectoren expliciet aandacht te geven. Het is zaak dat bij ieder plan van aanpak voor een risicosector in ieder geval een rol is weggelegd voor financiële instellingen.
- Bij de actualisatie van de criteria voor de Transparantiebenchmark (eind 2013) een aanscherping aan te brengen ten gunste van beter inzicht in de investeringskeuzes van financiële instellingen.
- Banken en andere financiële instellingen proactief aan te sporen tot grotere transparantie over hun investeringen.
- Het "kabinetsbeleid Nederlandse bankensector" aan te vullen met beleidsdoelen op het gebied van MVO, in het bijzonder ten behoeve van transparantie van investeringskeuzes.

U kunt bovendien de regering vragen transparantie bij Nederlandse financiële instellingen te bevorderen door:

- De DNB te stimuleren om in de implementatierichtlijnen ten aanzien van Pilar III van het Bazel Kapitaal Akkoord en de Solvency richtlijnen die banken en verzekeringsmaatschappijen vragen om meer gedetailleerd te publiceren in welke bedrijven en overheden zij investeren.
- De AFM te vragen om -naar Amerikaans voorbeeld- aan Nederlandse beursgenoteerde bedrijven eisen te stellen ten aanzien van integrale publicatie van kredietovereenkomsten met banken, alsmede van vermogensbeheerders te verlangen dat zij jaarlijks een geaggregeerd overzicht publiceren van al hun beleggingen namens klanten in bedrijven en overheden.
- De Raad voor de Jaarverslaggeving regels op te laten stellen voor een gestandaardiseerde en voldoende gedetailleerde rapportage door financiële instellingen over hun investeringen en de implementatie van hun duurzaamheidsbeleid. Met name is behoefte aan een richtlijn voor een gedetailleerde onderverdeling van leningen en andere investeringen naar sectoren en landen, zodat het publiek inzicht wordt gegeven in de betrokkenheid van financiële instellingen bij belangrijke duurzaamheidsvraagstukken.
- In de discussie over het Europese Commissie voorstel van april 2013 over een nieuwe richtlijn voor verbeterde transparantie door bedrijven over sociale en milieu-onderwerpen (COM(2013) 207 final) te bevorderen dat verbeterde transparantie door financiële instellingen over hun investeringen en de implementatie van hun duurzaamheidsbeleid in het voorstel wordt opgenomen.

Annex 1:

Een overzicht van de mate van transparantie van Nederlandse banken over hun investeringskeuzes en toepassing van MVO:

Nb. Cursief is aangegeven of de meerderheid van de top-10 van grootste Nederlandse bankgroepen (gemeten naar spaartegoeden) hier aantoonbaar aan voldoet, mede gebaseerd op het praktijkonderzoek Transparantie van de Eerlijke Bankwijzer van september 2011 (dat in november 2013 herhaald zal worden), zie:

<http://www.eerlijkebankwijzer.nl/nieuws/openheid-van-banken-onder-de-maat/>

- A. Publicatie van duurzaamheidsbeleid voor alle relevante thema's en sectoren;
Wel
- B. Publicatie van een lijst van bedrijven waar niet in geïnvesteerd wordt (uitsluitingslijst);
Niet
- C. Publicatie van het aantal bedrijven waarin wordt geïnvesteerd en waarmee een dialoog wordt onderhouden over sociale en milieu issues (GRI FS 10) + uitsplitsing van investeringen naar regio en sector (GRI FS 6);
Niet
- D. Publicatie over ambities + resultaten van engagement (kwalitatief en kwantitatief): met hoeveel bedrijven verwacht de bankgroep engagement te voeren over ESG-kwesties in het komende jaar, met hoeveel bedrijven is in het afgelopen jaar engagement gevoerd over ESG, wat is het percentage geslaagde engagementtrajecten geweest etc;
Niet
- E. Tav leningen/kredietverstrekking: gedetailleerde uitsplitsing naar regio en sector, volgens de hoofdcategorieën (de eerste twee cijfers) van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI 2008) – nb. op deze wijze wordt op geen enkele wijze afbreuk gedaan aan klantvertrouwelijkheid;
Niet
- F. Tav beleggingen: publicatie van bedrijven waarin belegd wordt. Nb. Klantvertrouwelijkheid speelt hierin geen enkele belemmerende rol;
Niet
- G. Tav private banking: publicatie van namen van bedrijven waarin door alle private banking klanten in totaal wordt geïnvesteerd (dus niet terug te herleiden naar individuele klanten, waardoor klantvertrouwelijkheid geen belemmerende factor is);
Niet

- H. Opname van enkele heldere duurzaamheidsdoelstellingen tav investeringsbeleid in de KPI's;
Zeer beperkt
- I. Het instellen van een onafhankelijk klachtenmechanisme voor klanten + derden. Een deel van de klanten van financiële instellingen hebben namelijk onvoldoende vertrouwen in (enkel) interne klachtmechanismes van financiële instellingen;
Niet
- J. Auditing door een onafhankelijke partij van bij voorkeur het hele maatschappelijk jaarverslag maar tenminste een aantal heldere KPI's;
Sommige wel, andere niet
- K. Auditing door een onafhankelijke partij of de financiële instelling volledig rapporteert volgens GRI (alles invult, dus inclusief GRI FS 6 en FS10).
Niet